

K. Kesa
Ch. van der Bergh (A. J.)
K. Kesa
J. Aho / K. K. /
S. Uibo
K. Kesa
A. Juhanson
A. Kivi / K. K. /
/ Malu /
Ch. Baudelaire / A. J. /
K. Kesa
Th. Sologub / A. J. /
V. K. Ismarlov / A. J. /
A. Puurandi
Uulu
K. Kesa
K. Kesa ja A. Juhanson

Väsimä päresele.
Hulgused.
Pärese sugis.
Kui rong mööda sõitis.
Kaks luuletust.
Õhtu.
Vanake.
Sudame laul.
Kaks põlv.
Kaks poemi proosas.
Õma ja lilled.
Jutukesed.
Jätt ühest noorestmehet.
Meli luuletust
Uleba laul
Melanhoolne joon
, Noorus #9

H. Kesa

Üsind päikesed

Oktoobri laul

Lüü küürelt lehti rebinud Kalendrist
on võimsad hüüed Tuuliväljalt paljalt
ning heledana lahkunud Oktoobrist
ju paiksapäevad.

Nüüd ikka käib nü külmi, raskest tuuli
ja karki kaisutatavad öised külmad.
Nüüd kahvatanud kõrgel päikesel tulinuuli
on pimed käivad

Ja uhelõhnad hajunud hallis taevas
on Põhjatuule võimsast huljutust.
Karu eksib veel Oktoobri karges päevas
leht melanhoolne.

Täht

Näe: madal, vaikne talve Päike!

Kuis oli suvel valgust palju,
kui Päike kõrgel rändis käike. —
Ei talvel enam soojust hõlju.

Ah, madal, vaikne talve Päike!

Ei niid sa enam jaksu tõusta —
kuis oled kollane ja väike.
Ei enam taevad valgust hõiska.

Kui vähe tuiab Päikest valgust!

Näen lõunaks metsa latva jõudvat,
sis jälle kaduvat ja öhtu algust
ja ähmastavad uolud rõõmed, sõnuvad.

Nü vaikne, väänd talve Päike!

Kuis häebund kired, soovid paljud
ja omandanud mõtted teisi käike.
On hinges helid vaixad, valgud.

Ch. van der Bergh

Hulgus

Orkester: Lina marss. Vaiksed trummi löögid. Kutsus sarv
emal. Lühike salmitaolgate laul. Kordus ja rõhutatud koputamise.

Eesrüe.

Szun kujutab üsna vaese onni tuba. Paremat kätt seinani
lihtunud suur voodi baldahiini ja eesrüetega. Kesk tagaxina
uks; paremat kätt aken, allalastud eesrüedega. Voodi ligiläbi
laud riiuliga, mille peal ristikuju kahe põleva kollasest vahast
küünla vahel.

Kirgus öö. Vihma sajab vastu akent. Kaugel pois kuulakse
vilistavat tuult; koeride hauked. Eesrüede kerkides on szun tühi ja on
valgustet ainult kahe vahast küünlaga. Kuulavad uued löögid
uksele. Noor naine hüppab rutates voodist ihunud lugutunuga. Ta
on pool-alasti, särki väel, valgeid jumeid lahti.

Esimene teaste.

Näin: Kes seal on?

Kaäl (välgast): Mina.

Näin: Kes, teie?

Kaäl: Mina.

Näin: See pole nimi. Kes on - teie?

Kaäl: Ah! Noh... inimene olen, ise teate väga hästi.

Nõu. Ma ei oota kedagi.

Hääl. (öödist): Mu tütar, mis müra see on?

Nõu. Emake, see on tuul. - Kas tere minu juure tulete?

Hääl. Täiesti mitte, laps, täiesti mitte!

Ena. O, tõi, ma kuulen midagi.

Nõu. Kui tere enese nime ei ütle, ma ei tsi ava.

Hääl. No... Koh... see pole rääkimise tarvis, kui inimene veega...

Nõu. Inimene veega?

Hääl. N-jah! Vaat!

Ena. (vee mulksumine).

Ena. Mu tütar, ma kuulen vett, kuulen midagi, mis voolab.

Nõu. Inimene veega?

Hääl. Ena õige, ja pärsiga.

Nõu. Pärsiga?... Mul pole kõige illega midagi tegu.

Hääl. Vabandage lapsukene, vabandage... see on - et ära pesta.

Ena. Kes see on, mu tütar?

Nõu. Emake... see on... vaene... üks vaene, kes palub almuist.

Ena. Oh! Anna siis talle. Vaene inimene! Lase ta natukeseks sisse tulla ja puhata; sarnasid ööl. Oh, jumal!
(Kõputatakse).

Nõu. Ei, emake, mul on õudne, teadmata, kes võib tulla.

Ena. See on paha, mis sa räägid, paha on see; tarvis on talle üks avada, talle liha anda.

Nõu. Ei! - Ma kardan neid, kes öösel tulevad, emake, nagu mõni varas.

Ena. Mu tütar, tarvis on avada, kuulud, tarvis on avada. Kes see on?
(naeratahes). Oh! Ena juba teab, kes see on, mu tütar. Talle on tut-
tar see hääl.

(Kõputatakse).

Nõu. (Äritetult). Kas sina tead, kes see on?

Ena. Aga mis? Kas mitte nii, Issand on ta, meie häia ülem. Ta peab öösel jahti. Ja tal on nalg, juna tahab ja on väsinud. Ava tal
le uks, mu tütar, rütemini ava. Ma kuulen ta mustaole hobuste

trampimist.

(õnmal hobusti trampimine).

Nem. Mis müra see on, kas teie üksi pole?

Kaäl. Täiesti üksi! mingisugust müra pole... ah jah... väga võimalik,
-süal, need on säälsed, juuretulijad... larve sisse...
(Hõpudetakse).

Nem. Minge ära.

Kaäl. Tähendab, teie ei taha ust avada?

Nem. Sälgi ei ava.

Kaäl. Kõia küll, ma ootan.

Ena. Igatiks räägib, mu tütar, homme, homme; ja, aga teine, teine, mis süal? Või hakkab ta ootama? Mida üks ei tea, teab teine, mida üks ei näe, näeb teine, ja see on suur püttus ja meletas... mu tütar, siis läks ta ära, et enam ei kuule ma teda?

Nem. Ja, ema, ja... ja... ta läks ära.

Ena. Oh! Olgu Kristus tema kohal oma õndsas kartega, ja Riika Neitsi!... Milline ilm välgas on... Tule, mu tütar, palume tema ust, selle vana se. ust õõse, laeme, Meie isa' ja, Usume läbi. Põõra ristikuju naituse minu poole, nii... nii...

Kuuluse, kuidas kaheks naist sonstavad palveid - vatkevad lu. kod vanakese käes. - Vihma sajab vastu akent. Helle lööb püksamööda kümme. Kuuluse, kuidas koer haugatas. Nem kustusutab kiirulad.

Pimedine.

Teine etteaste.

Autsu sarv umal. Trummi löögid. Orel. Horduv koputamine. Kiirulad on taas siüüdat ja võib näha neidu, kes voodi ette seis- ma jäänud, lükkumatuna, valvel, nägu ukse poole pöörat.

(Hõpudetakse)

Nem (Rutates kohe ust) Oh! jätke, jätke kord! Ena magab nüüd.

(Hõpudetakse)

Kaäl (välgast): Mul on see ükskõik.

Nem. Te ütlete, et ootate.

Hääl (naerma pahvatesdes) Mina! Äija tuln.

Nem. Hurdas! Kas tie siis endine inimene ei ole?

Hääl. Muidugi mõista, ei.

Ena. Mu tütar, ma kuulen müra.

Nem. (ukse juure): See on vale.

Hääl. Vaat sul veel!

Ena. Mu tütar, ma kuulen midagi, mis liigutab.

Nem. Kes tie siis olite?

Hääl. Noh...

Ena. Jah! Midagi sääl on, jah.

Nem. Ma ei oota kedagi.

Ena (Huulatesdes): Ja, ja, midagi on, mis kindi haarab, vaat nii, sääl, ukse all; on, vist midagi, mis jäule roomab. Mis sääl siis on, mu tütar?

Nem. See on õine loid, emane. — Kes tee siis olite?

Hääl. Noh.... inimene penga.

Nem. Inimene penga?

Hääl. Jah!

Ena. Ei, mu tütar, ei, ma kuulen kedagi, kes räägib. Kes sääl on, see pole sinu hääl, see; ei, keegi on sääl. Kes ta on, mu tütar?

Nem. Emake, midagi pole, ütlen sulle.

Ena. Ja, ja, keegi on sääl.

(Kõpütatakse)

Ena. Huuled! Kõpütatakse, kes see on? Hüü, kes?

Nem. Emake, see on esimene inimene, kes teel kürib.

Ena. Oh, halastus! Sarnast ööl, oo! Jumal! Rutenini ava talle uks, mu tütar, kellele vaesle inimesele, lasta puhkust ja sööb, o Jumal! Huule.

(Kõpütatakse)

Oo, tarvis ta siin lasta, see, mu tütar; halastus on see, mine.

Nem. Emake, mul on hirm, vaat, juba teist korda, teadmata, kes võib tulla.

Ena. Ära kardada, mu tütar, see on "hää", ja peab hääd looma.

(Kõputatakse)

Mein (ukse juure): Ei!

Ena. Sa ei kuule hobuseid?

Mein. Mis müra see on?

Kääl. Müra ei ole ... ah! sääal-sääal! Tean - see on säälsist, juuretulist.

Ena. Aga, mu tütar, midagi on, mis kinni haarab, sääal-all.

Mein (kutte) See on vastu ust sadav vihm, emake.

(Kõputatakse)

Ei!

Ena. Ei! Emake pole kurt, rohu karvamistgi kuulab ta; see on millegi müra, mis end järelle veab, ah ja, ma ju tean! See on ilus Noorik lossist, te ma-sääal, ilus Noorik hobuse seljas, tema sünn. Kas ta ei lubanud seda? Ja ja, meidugi, mu tütar, see on, ma kuulen teda, see on tema, laste rütem sisse.

(Kõputatakse)

Mein (ukse juure): Ei!

(Liginedes enale võtab ta käest kinni).

Oh, emake, ma kardan neid, kes tulevad õõnti.

Ena. (Päale vaikimist, talle silmi vaadates): Miks, mu tütar? Jümis on meiega.

Mein. Oh, emake, mis sul on, et nii värised?

Ena. Rõõmu pärast, mu tütar, xst tema-sääal.

(Kõputatakse)

Mein. Mina ust ei ara

Kääl. Ah! Hurati tükk!

Ena. See, kes tuleb, on oodatav.

Mein. Aga värise nüi, emake.

Ena (löötsutades): Aga see on jaha, see, oh, oh, oh! Halb on see, see ei ole õnn, oh, oh! Ütle mulle, et tarvis... avada! oo! tarvis ara... da! avada!

(Kõputatakse)

Kääl. Tähenelab, tere ei taha sisse lasta?

Mein. Ei! Kange välja. Oh! mis sul on, emake, su käed on koguni külmad.

Kaäl. Kõia küll, ma ootan.

Neiu. Ma ei ara kunagi.

Kaäl. Küll juba näeme.

Neiu. Oh! emake, sina...

Ena (lööb tantsimise ja kõhaga): Ma tütar, ma nägin imelikku und, oo! tõsta mu patja natuke ülespoole... ja! imelik uni! Ma olin paradüüsis; (kõhides) ja aed... (kõha) kõik inglid (mõlemate kätega tantsu liigutusi aimates) tantsisid! (lauldes) mina, Püha neitsiga fiksa sõna kõõlgiutustega ennustades) tantsisid... keskel; (kõha) püha, imelik püha, oo, oo, oo!

(Hõljutab end urkumataid ponnistusi tehes).

Neiu (Teda kinni pidales ja hõgi ta näolt pühkides): Ena! oh, emakene!

Ena. Hisk paradüüsi lülle (kõha). — (Vastimise järel mõtet unustades) Aga tema-läks ära, et ma teda enam ei kuule?

Neiu (ukse poole vaadates): Jah, ema, ja... ja... ta läks ära.

Ena. Olgu Issand tema kohal oma püha kastrega.

Neiu. Jah, emakene, ma palun ta eest.

Ena (maha kukkudes, pirkamööda): Jah... paluda Tema eest... paluda Tema eest on tarvis (hägavalt ohates) Püha Neitsit Maarjat tema marjas (kõha). Loeme, Mure Isa ja Usme. Lõigista natuke Rõõksu, ma ei näe teda enam selgesti; jah, nii vaat, jah.

Huulurk, kuuldas nad vaevalt kuuldavalt palveid soristavad. Uuesti lükkude pragin ja kõha. Vihm trummeldab vastu aiat.

Pirkamööda lööb kell üksteist. Huulurk koea haukumist. Tütar kustutab vaha küünlad.

Pimedus.

Kolmas etteaste

Trumme löögid. Kutsus saw kauguses. Taul orelis saatel. Haheoordne koputamine uksele.

Täielik pimedus.

Neiu. Oh, jumal! Oo! mu jumal! Jätke omeli kord, teie pahandused, surma saadate minu ema.

(Koputatakse)

Hääl (väljas): Mina olen siin.

Nem. Palun teid, varuige, palun teid. Oh Jumal!

Hääl. Mis sääl siis veel on! Mina olen siin.

(Koputatakse)

Nem. Mis teie õige tahate?

Hääl. Noh — sisse minna.

(Koputatakse)

Nem. Teie lubasite valgeni oolata.

Hääl (naerma pahvatar): Ah, künat! Ma äjja tuln. Kasei, eh teie-sääl?

Emma (kõrisesoles): Rutta ava, mu tütar, oh! oh! ava ... talle ruttu, ruttu, oh! oh! Tema-sooritat. Oh! rutt, anna mulle vett.

Hääl. Kaa ruttud, kui raske.

(Koputatakse)

Emma. Oh! Ma lämbun, mu tütar, kus ristikuju, ma ei näe teda enam, ja, ja tarvis on avada talle.

Hääl. Ta liguneb kõik viimati läbi.

(Koputatakse)

Emma. Tule kätä laud... pane hääl lina. (Eusele rinda liiges) vaat siin, noh, võta! (Kõriva häälga). Oh ... mine, mine kapi mägugugusid ette, jah, Tema on sääl... ava talle.

(Jalga koputamine)

Hääl. Mis, kas tahate, et uuse maha löön?

Emma. Jah, sääl, näen teda, ma tunnen teda, o, itus Noorik!

(Uus koputamine)

Hääl. Noh, teie-sääl?

(Hääl kol väljast)

Nem. Minge välja! Kasei, kes teie ka ei oleks! Minge välja, ütlen teile, ma ei ava, ütlen, ei calgi, calgi, calgi! Mis teie, mu ema tulete tapma? (Pragin). Oh teie, toote surma merte, teie!

Oh, mu Jumal, mis ma teile olen teinud? Oh, Jumal! Oh, mu Jumal!

(Koputamine, pragin. Ta langeb ^{mettes} polvile uuse ette.)

Ena. (Kõhus vihasel ponnistusil, et alles tõusta) Tule sisse, tees Noorik, juba korda aeg ja ma olen valmis.

Neiu (Põlviti, ülistõstet kätega): Oh, Oh! Mul on kole, jätke järele, halastage! Me olime vaesed naised. Meil pole midagi. Mu ema on haige. Ega's teie meid ometi kinni harramama ei tulnud, tõesti? Teie pole ju halvad inimesed. Ma arvan teie, varem ütlege, et südametud inimesed pole, tõsi? Teie ju ei taha, et mu ema sureks!..

(Hõõkud ja pragid kõrenevad. Terav tuli väljas. Ena hakkab kannatamatult rögisema. Tatarlaps langeb ta voodi ette põlvitades).

Oh, emake, jää ometi pargale, - mis sa tuul, - ära hõrga nii; sa viiol mind surma; ma olen ju jalge juures, su kõrval, emake, vaata, heida pilka mu peale, see olen mina, su lapsuke, su ingliske, mikes sa mulle enam ei vasta?

Ena. Kes sa oled, lapsuke - ingliske?

Kääl. Tund on tulnud! Tund on tulnud!

(Kõva koputamise ja pragid).

Neiu (voodi jalutsist tõusmata): Teie ei tule siia sisse, ei teie, ega teie! Kääl. Hüll näeme.

(Kahetsekselise koputamise).

(Tükk püüab kureid ukse sissepoole poolelt tuppa. Tuli väljas kestab edasi).

Neiu. Oh, emake, kuidas sa värised. Jäid on su käed. Ära kardla, vaata, ma olen su armas ingliske, kes kaitses sind, ära kardla, naad ei saa sulle midagi kurja teha, ehk ei tunne sa mind enam? Oh, ära vaata mu peale nii, unole seistanud silmiga, emake, nüüd laseks ma sind ennast kaitsma.

(Hüüab hobuste hirmumist).

Ena (naerataades ja oma tütart mure lgi tõmmates ja parema käega ukse poole suutades): See on tõld.

Raske seismajääva tõlla müra. Tuled välguvad läve üs. Telli. Kaulikse kõne katkest, segamini sõrmuga).

Kääl. Mis see õige on? Mis see õige on? Ärada ei tahita. Üks on lüües.

Oh! hei, kus siin. Tuleb maha mure. Hõik on mure. Ss! surra! Ss! Surra!

(Uasti kaka tassu ust lõhkuma, kahenordse löökidega).

Ena. (teravalt kuulatahes): Põhja Ne. Si. Ma siia!

Ne. Ena, se olen mina - kaisutan sind, vaata ja õnnista mind, ena, sa oled mu kaisus; oh, vaata mu poole, vaata ometi!..

Kõle segadus väljas. Lahti muutud uks annab järele. Tütar laps tormab ukse juure ja toob seda vastu. Vortlus. Ebataoline segadus.

Pikkemööda lööb kell kaks teist.

Hõik lahkud väljast (kergusega): Uh!..

Viimase kesköö tunni pauguga väljendab ena kõra kaitset, aga noor tütarlaps tormab, end ukse juurest lahti kistes, kurvas tuses vaodli juure, käed laiali; sel ajal langeb uks pääle rõhunde k järele andes pragunaga tema järele ja siis, kälme tiub paugus kustutab kaks vaha kiünalt.

Esriie.

A. Juhanson.

K. Kera

Päikese sügis

uudlas olin oodanud heledat Päikese Sügist! Kuidas
olin oodanud kollasid kaski! —
ja viimaks olid nad tulnud.

Olin läinud kodast-Päikese paistes, Põhjatunde puhudes.
Äle väljariba viis tee sohu. Soo samblast punitavad tüü-
rit pinda katsid kähared kask ja jäserivad soomännid, kõveri-
kad ja väikesed. Juba oli Sügis muudatend kaski ja kollata-
nud nende lehed. Ilusad, heledad kased! Punase samblale oli
langedud erimesi kollunud lehti.

Istusin üksiku kuhja ääres, kust soolagendixu, et tunda
Sügise varkust ja juba heledat Päikese Sügise hõngu. Oli nii varis-
ne ja soe kuhja ääres, kuulatis soo salast kokinat ja lasanud lai-
nelusi, mis väristasid kaski. Kõrgel soo kohal oli otsatu ja püütu
Päiketaevas. Ainult harvad, valged ja hõned, ujuvad pilved püksu
taevast.

Olin ihand juba väikesena heledat, selget Sügist. Olin
istunud heledalt pühapäeva hommikuist värske põhurüda ääres
ja vaktind pilusilmol heledasse taeva, kurdas heledad pilved
kaskasol ja kadunud, ujudes metsa taha. Põldudel olid sagides
sarrad aga äle põldudele käis Sügistuule hõhk. Kõrges Päikese
lõigdal ja kõrgel pilvede lõigdal lüuglesid kured. Püks rongis lüi-
gandmad külma hõngu ja häälitsevad ala, kohti rongis muu-
tes. Ses lundas suur, vana kurg, kes pidi tundma tuul. Olin otsind

Siis pilguga kurgi pütrele juurest ja saatnud neid senni, kunnist-
mad valusaks jääd. Siis tulid aga põhjast uued kured ja jälle uued
kured. Kuardas paitsus väikeses rinnas valus igatsus - saaksin nii
lunnata, kui kured - Päikes ja pütrele juures, kesk külma ja el-
get hõngu! Kurgi tuli aga ikka uusi ja uusi ning vanaisa ütles:
"Kured näevad külme rnuu." Külmad rnuud aga olid itusaad.

Ja nüüd oli jälle sügis. Oli läinud palju aastad, olid
muudutanud mu hinge mitmed sügised külmad ja heledad
meeli kurgile kurvad häältooned. Olid valusad unistusi too-
nd saagapunasel öhtul. Nüüd olid jälle kerged pütre ja hele
Päike. Kõrgelt ja kaugelt kostid ehamäärased kurgile hääl-
tused. Hommiku vara olid nad jätanud kõrged, määratud rabad
ja aland pikka reisu Päikese heleda paiste sees, põhjatuule
puhudes: Millise tundmusega küll tõusti hõngu, jättis maha
süvisel amukad ja mälestused.

Tahtsin tõusta kõrgele taeva alla, näha all kollaseid net-
si ja sammeldand talusid ning alla raba kõrgest.

Mitsa ladval käis külm tuul ja libistas kollased kas-
pänd, poetasid samblale heledand lehti. Punasel samblal olid pun-
red, punased kured ja jõvaste all kollandevõid lopsakad ne-
ned.

Kaugelt tagasoo kostis kodust rehepessa tume huu-
gamine. Kostid isa ja poisi hääled, üksikud katked. - Olin ko-
dust kaugel versta, kuid oli ju sügis!

Tõusin jätkama tuul ja kuulama langenud lehtede sahi-
rat jalgade all.

Siis lõppis soo ja tuli pöördine hirmamaia. Harvad valgetü-
vered kased särasid, aga punased kibetürrapund olid täis must-
te marju.

Harvade kaskede vahelt paistis kaugelt kõrge põlla-
rikk ja kuulus auriku tume hulumine. Demalt tõusis kohe ta-
vast hele põlvurit. Ah, kui ilus oli küll sügis! Tundsin kergust ko-
gu hingis; olin täis paitsuvat raimustust, täis mõistmata rõo-

E. Uibo

Keks Luuletust

Sinisilmad

Su sinisilmad, noad nii armsad,
oh kuid neid näha igatsen.
Kui sinu silma mina vaatan,
süs nagu ehmataksin sind.

Ja kui süs puutvad pilgul kooku,
süs tunnen oma südames,
kui kallaks keegi sinna sohku,
mis kergitaks mu südant vaest.

Süs loovad leiged uuest loetna
mu leigitsevas südames;
süs tahaks vaadata su silmi -
su silmi, mis nii armsad mulle.

Täheke

Tähekene kõrges taevas,
mis on mustjassinine,
vilgub vaevalt nähtavalt
läbi öise pimeduse.

Tähekene, sinu vaade
annab soovi südamel,
et siin olmas võnksin ma
rahulikult rännata.

Tähekene, sinu tule
roosid hõnnaid külvataid.
Surediku elutee
täis on oksaid, ohakaid

K. Kest

Õhtu

Melakoolne skizze.

Eni

Urve

Et

1} sõbrad
2}

Esimene scean.

Kruusa auk kesk rüüst. Lilled, maasikad. Palav suvipäev. Kõrgel sinine taevast. Eni ja Urve lamavad kõrvalti kruusa augu kallakul ja vaikivad.

Siis:

Urve (Surenemud lõpmattas sinasse)

Kui alexs alati nii see ja paistaks alati sinisest taevast kummar päike ja alexs ainult mer kahexesi, ainult mere. Kuid mul on hirm, Eni, et see ainult tana nii on. Mul on alati hirm, kui õhtu tuleb, ehk kui juba sügised tuuled puhuma hakkavad ja jõe sirksjalt lainetama panevad. Surel istun alati jõe ääres ja vahin üksinduses hiledasse vette, sest ma olen alati üks. Sügisel aga, kui ma musta jõge näen ja kuulen koltunud pilliroogu sahisedvat, tunnen alati mingit koleduse tunnet, tunnen, nagu alexsin lüü abitu, lüü üks - ei alexsgi nagu teisi, vaid alexs sinine jõevesi ja sahisev veeni paeuuv pilliroog. Siis tulevad alati kurvad mõtted ja unistused täis tusk.

Enni

Narrikene! Misjaks praegu sarnased jutud. Kõik on ju rõõmsad, kõik tõuseb ja heliseb - miks peaksime siis mere kurvad olema ja tuletama meile õudusi? O, kui õnnelik ma olen, kui kõike seda, mis talve oli ja nüüd on, mõtlen. Sa ei tea, palju ma vastasin, kui sa mind koolis nagu ei näinudgi. Sa ei tea, kuidas laste masin unta suvised ööd ja tundsin mingit igatsust ja nägin ainult unol õnnest. Ja miks nüüd karta. Me ometi teame, et seda õnne ei riku. Kus Viire?

Viire

Ei. Aga mul on sügi hirm. Mul on alati hirm, kui liig rõõmus olen, sest ma tean, et see on õnnetus. Räägime õnnes sõnu, mis ei kõlaks rääkida, mida ei luba Saatus. Ja siis tuleb õnnetus. (Paus).

Aga kuidas küll ootasid tänast hommikut. Kogu öö olen üleval ja istusin mõteldes axnal. Ja siis tuli hommik. Mäletan heledaid surehommikuid. Istusin siis metsas ja nägin und päikese kuumuses. Kõrgel siras samasugune taevast aga hõõdel lund lesid liblikad. Ja nüüd - täna hommiku ei ole ma ükski. Põrsad aastad oodata ja nüüd korraga!

Enni (Surub end tüdrukku ligi ja nad mõlemad helgivad õnnest)

Siis on rõõmus olla! Näe, kuidas need kaks liblikat hõõre kohal kerkivad, omaile hõõnade tübaolega kõhku süvutades. Õnn on igavene, kui mere ise aga seda tahame. Aga tead, mu väikesene, ma nägin sinust täna öösi und: Laksime metsas, täis päikese heledat kuldla, sinuga. Korraga kostsid inimeste hääled mere eest. Kugi sa sõbrana ilmus mere tagalt metsast ja kutsus sind. Sa lood nagu mõttena ja pöörasid ümber, värisedes. Mõks sa siis ei tulnud minuga metsa, Viire? Mõks sa ei lasknud mind edasi näha, kust und?

Viire (Enni tahle panemata).

Kuule, kella lüüakse. Tullakse kirikus; (vallatult) aga mis küll ka-ema ütles, kuivad teaks, et sa kiriku minema are-

mul süa tulid.

Enni.

Ei midagi, ja see on ükskõik!

Vire.

Mul oli nii häa tuj, kui süa tulid. Kõik talvised mälestused tulid meelde, kui üle mitsa kõrgel koolmeja nägin. Ta on nüüd kui üksildane lühike jõe kaldal. Ja ometi särab ja kirjendab ta ümbrus hästest. Mõneda pühapäeva käisin saal - nii meelik oli. (Paus). Kas sa mäletad veel, kui me kõik pahased olime ja ma siis korraga sulle jälle kirjutasin, nagu poleks midagi juhtunud?

Enni.

Mäletan. Mul oli kivi taskus ja ootasin sind, et tulla ära anda, kui sinult kirja sain. Aga üle nüüdgi, miks andsid sa mu kirjad tervete kätte?

Vire. (vallatult).

Seola ei üle ma sulle küll kunagi.

Enni.

Kas siis nüüdgi mitte?

Vire.

Ei. Kuid rõõgime parem Helga Saarest. Kui sa oleks näinud, kuidas ta jooksis ja nuttis, kui sa ära röötsid ja tema maga jumalaga ei jätanud. Ja siis kirjutas kõre talle võimsu hullu sinu nimel. Oh jumal küll, kuidas me naerime!

Enni.

Ta oli ju päris poole aruga. Ei tea, miks sarnane uhke ja rikas mees, kui tema isa, tulla ilmaasjata terve naeruks kooli panigi.

Vire.

Üks saanud naljagi rohkem. (Matakse kellaad) Kella lüüakse!

Enni.

Jah! Kõrgi on surunud!

Vire.

Ja, aga ma ei maaesin nii koledasti! See oli nõnda, miks — nadisime ja naljastasime ning korraga...

Enni (hellalt)

Taevarene, kui kõnake sa oled (Pöördub Vire poole).

Vire.

Ah! Kui ilus on ometi ilm! Kui ilus on elu!

(Toussivad ja lähivad käsikäes ruxki vaeu mööda mine-
ma. Ruxki hõljub veel nende järel.

Kui nad on läind, ilmub künna augu kohta kaks
valget lillikat, kuld koraga tuleb küll, suu ja kohuta-
vate, põlevate silmadega).

(Eesriie)

Teine sreen.

Väike tuba linnas, teisel korral. Mööbel lühke: kapiiga laud ak-
na all, mis õhtu poole; kapp, kummut, sängid toolid. Seintel pikad
pildid.

Eit (Istub sängi äärel ja laulab mõngi kirikulaulu
piirka ja kurvalt, prillid ninas).

Enni (Istub akna all laua ääres ja vahib mõttes välja).
Hile, punakas-kollane õhtu päike paistab tuppa ja hei-
dab seinale heledad valgus lapid.

Eit, Enni (Vaiuvad. Ärsult Eit laulab).
Siis:

Enni.

Enna, miks laulad sa jälle seda kurba laulu.

Eit. (Silmad tõstes)

Miks? Muida on ju igav, pojanene! Sina loed, ehk õpid, aga
mina laulan ja mõtlen endistest aegadest. Mul on vaikselt ja
hää mõelda. Vaata, kui hile päike paistab veel õhtu. - Aga

eks ta lähe peagi looja.

Enni (väga vaadates)

Jä! Päike on punakas-kollane, aga kaugel paistavad
hilekollased metsad ja põllud tihedate sardadega. Sardade vahelt
paistavad sammeldand katusedega talud.

Et.

Eks sa tahaks küll nüüd kodas emaga nii ista ja rööb-
da. Linnas võõra naise juures on ju igav. Aga mis sinna teha. Eks
igalühel ole omad asjad ja mured. Kui mind eiimest korda linna
saksste lapsehooldajaks saadeti, eks siis saanud nutta küll. Proua oli
kuri ja lapsed vallatud.

Enni.

Räägi mulle omast elust, ema.

Et.

Uis minu elust nüüd rääki on, Eks ta ole samasugune kui
kõrgel teistel vanamooridel. Teeni saksu, mine kellegile mehele ja
ela pärast üksildase elu, kui muus raske töö ja joomise kätte
ära surnud. Nii oli ta minugaagi. Läksin kellegile mehele, kes mulle
sal vastu tulles omale tahtis. Elasime siis kahekesi mõne aasta. Ma
käis vabrikus töös, aga mina pesin pesu. Siis jäi muus korraga hai-
gens ja suri. Jäin siis päris üks. Pesin pesu edesi ja nii olen sen-
ni eland. Kui Jumal tervist annab, ehk elan veel mõnegi
aasta.

(Paus).

Et (On jälle laulma hakand. Äkknast paistab punane hile).

Enni (mõttes)

Ei ole õnn jäädav.

(Paus).

Enni.

Kui hile on punane õhtu päike. Kõik veretab ja on nagu
tardund. Ja nüüd olen ma siin nii üks ja mõtlen. Kaugel
all laimatab sinakas sügise jõgi.

Kurd nii pidi se kõik minema. Tal oli õigus, ta ainas

paha, sest tal oli hirmu meel õnne pärast. ja ometi lootsin ma õnne
igavese olevat. Ta oleks sügaval ka linna tulnud ja siis oleksime läinud
me sinna hiliskollasse metsa, ega oleks näinud melankoolset päi-
kest ega musta jõge. Saatus tahtis aga teisiti. Minu lühike lina,
tina jäi sinna üksi. ja siis tuli sügis, tulid tuuled muutsid jõe-
vee mustaks; külmad kollitasid pilliroo.

E. t. (Silmad tortis)

Miks sa nii kurb oled? Kas sa ei taha mõne sõbra poole
minna, kui sul kodus, gav on?

E. n. i.

Ei. Mul pole igav. Päike aga on nii kurb ja vaixne, nagu
sinu laulgi. Laula ja mõtle omast noorusest ja mina mõtlen
omast.

E. t.

Mis sull, lapseksel, mõelda on. Sull kõik alles ees. Mul
on teine asi... (E. h. t. b. lauluraamatut, siis hakkab jälle laul-
ma).

E. n. i. (Iseendas).

Kõik on mööda meil mölenil. Sina aga elad ehk küm-
me aastat veel, aga mina siis, kuuskümmend. ja olla üksi
mõlemil surmani. Jaa... Ei tohi raarida õnnes kedegi üle. Nii
pidi see kõik minema. Oleksime ometi võinud teada, mis meid
ootab, ehk oleks siis kõik teadeti läinud. O Isa! Kui oleks läinud
see teadeti, oleks see kõik tulemata jäänud! (Paus).

Ta oli nii üksi keset sügist ja siis tulid mured, raskest
kui sinised laimed. Mis mured? Ta väike kõik päa kuu mõist-
matust murest ja siis nägi ta oma üksinduses musta jõge ja
kuulis sahisevat pilliroogu, launitavat sügisesest tuulest.
Ja siis oli ta jõe ääres jõudnud ning ta, ehk kergelt raku.
Vesi aga oli nii jahe, rahustav. Sirvised laimed paratavalt kuu-
ma pääd ja silatasid noort, kõrget rahutut rinda. Külmus, rind-
le ta huuli. Kaldualt sahises kollane pilliroog varustis sügi-
selaulu. O, Vire!

Et (Tõstes silmad).

Kas sa rääksid midagi?

Enni.

Ei, ema! All kasvavad lapsed.

Et.

Sa nagu hüüdsid kedagi. (Laseb süngi pihali).

Enni.

Kuid tuleb jälle kevad ning suvi ja ma näen jälle ainult und ja unust. (All mäng, taks klaverit, 'Häika!'). Kuule, alt kostavad akkordid, hõnnad ja igatsevad kui survine hommik. Kuid omelt olen ma neil hommikut üksi. Kui härkide, paistab hele päike tulla. Istun siis kui lapseada päikese paistele ja vahin tulla, kus üksik lõoke kurelib. Karjamaal laulab karjane, täis noorusrõõmu. Siis lähem sala sinna väljale, krusasauku kisa viija, ja nutan, kuna kurgelt kõiku kellad kostavad. Lainetava põllu kohal kurevad kirjund liblased. Ja nüi läheb suvi. Mõnikord ette lähem kõiku ja astan surmuada. Taga aia nurgas leuan väikse kuu.

Talvel näen koolis.

(Vaihus).

(Kõrgetus uksele).

Enni

Sisse!

1 sõber.

Tere, miis! Mis sa siin mõtled ja välja vahid. Tule välja.

Enni.

Ei!

1 sõber.

Tule! (Kõrva, Enni) tule sõbralistele koosolekule. Tähtsad käsimused.

Enni.

Ei, mis tuleb sellest kõrgist!

2 sõber.

See mus ei taha ka midagi enam teha. Istub aga päale ja vahib välja

1 sõber.

No küll on müss! Huvasti!

Enn.

Huvasti!

Enn.

Miks sa's ei lähe välja? Sul on ju igav siin kodus alasti istuda.

Enn.

Ei, mul ei ole igav. Ma vahin kõik selle aja välja, kuidas kõik nii raskne ja selge on. Kaugel maastul sõidavad talumehed. Kõik paistab nii selgesti, nagu olus see süüdamas.

Enn.

Ole aga siis päale, pojake, kodus! Ega mina siin ei sunni kusgile minema. Istu aga ja mõtle. Sul on hää mõtelola. Mis ma siin kodus teen. Vanad mälestused ajavad mulle kurvaks. Lähen kuulan parem Jumala sõna. See rahustab juba muli. Sina võid siis ka rahulikult hakata oma asja tegema.

Enn.

Tulen ka sinuga. Pole suvest saadik kirjiku saanud.

Enn.

Mis sina, laps. Või nooremad enam jumalat usuvad. Mure vanad aga lihtsalt Jumala sõnad rahuldust.

Enn.

Mis ma siin võidevikal kodus teen. Näe, kollaste metsade ja põldude üle langeb pimedus (kõrgepäev). Päike kustub) aga asendust vilguvad tuled. Päike vajub varskelt maha.

Enn., Enn. (Lahkuvad toast)
(Eestlase).

A. Fehanson

~~Võõras~~

-~~Oh~~, oh, ooh! küll on ränk see vanainimese elu. Si jõe-
enam üles tõusta ega maha istu. Kõndid on kõik valusad,
jõud otsas... oh, oh! Oma seitskümmend viis aastat on tujal,
mis sääl siis veel muud, kui aeg ära hauda minna ja noore-
male ruumi anda. Mina olen küllalt juba oiganud ja ela-
nud, las nomaol nüüd ka oigata ja elada. Viiekskümmene
aastasena hakkasid juba oigama, olen oiganud kõik sead
ja tuleb veelgi oigata, keegi surm kord ära koristab. Eussis
ole kõrgel vaevad ots!.. —

Nii seletas vanamus, toki najal üles tõustes. Ta juuk-
sed ja habe olid valgemad, kui märdinud sargi rinnassi-
re, mis välja paistis. Nagu kirkikesed paistsid ta vilkuvad sil-
mad kortsus kulme alt ja reis tundus vasimus, tiidumus elust.
Vaevalt jõudis ta edasi lükkuda. Ta oli vana, väga vana ja
rõhk, kuid elatas siiski end oma tööst. Ta vaatas liivaveda-
jate järele ja luges nende koormaid. Igal hommikul tuli
ta siia, aras tee ja istus ise liivarangu kaldale oma patka
kõrvale. Ja kui päike laskunud oli, tõusis ta, pani tee kün-
ni ja komberdas kodu poole. Nii oli ka täna — viimane lii-
va vedaja jõudis tema kohale ja ta tõusis üles, et tuelu-
kutada.

— Noh, papi, mis siis on, kas lähe ära õhtale?

— Mis siis muud, päike tõus aega juba mitu taga.

See päev on jälle surmale ligemal. Oh, oh, ooh!..

-Sa oled ka õige vanaks jäänud. Nägin sind kolme kümne aasta eest, kui alles poisike olin, siis oled alles tugev mees. Olen mõnegi mehe ühe käega üles tõstnud, kuid nüüd on ka sinu rammu kadunud. Jah, eks ta ole!

-Jah, oli aeg, kus ka mina noor ja tugev olin ja austati herrat õigata jõudsin, kuid nüüd olen vana ja nõrk, ega jõua enam enam terveni ära toita; pean laste abi tarvitama.

-No sina peaks küll prüü leiba saama, sest õigast ja kogu eluaja ühte herrat ja oled ta truu sulane!

-Või prüü leiba veel! Kõik minu sarnasele prüü leiba annab!.. Käisin alles paari päeva ust palumas, et palga juure annaks, kuid katsu, et välja ei viska. Niisuguse käest saad sa midagi. Tema annab endale nüüd ei tea mis vouni või vürsti olevat - samasugune oja poeg nagu minagi; mäletan väga hästi, kui ta tiste jõmsikatega sama mõisa aris õuna vargilt käis. Kuid nüüd ei taha enam enam väljagi tulla.

-Jah, eks ta ole. Kuid küll me talle kord nõustame, mis tähendab moonakas! Tal on vist mulest ära läinud 1905 aasta jaan, kui linna plehku pani; kuid küll me teinekord targemad oleme. Las ta seenu veel uhkustab, kunni kättemaksuse tund tuleb.

-Jumal teab, kas minu silmad seda enam näevad. Noorem poeg rääkis mulle ka ikka, et tuleb kord arve õrendamise päev, ja lubas ka mulle siis maad, kuid nüüd on tema vaesekese elupäevad nii kaugel!..

-Kas ära suri juba. Ma tundsin küll teda - oli tragi mees.

-Jah, sõjas sai surma!

-Noh, ära muretse, maad saab sellegi pärast, kui aeg tuleb.

Kert-põlv

 Ahvatu, väsinud tõuseb kuu taevalaotusse. Tema sügis-
aurevõimunud silmis oli elu kustunud, otsesine koostus.

Kaugel näeb ta oma ema, maad ja käänab oma vä-
sinud näo tema poole; ta sisselängend rinnast tõuseb kaebus:
- Ei elada, ei surra!

Kuu märkab teda ja katab oma näo mure pilviga; me-
re lained paisuvad taie karbust ja igatsust. Kuul kusk kerges
pilvi tõusevad ta näole tumedamad tormipilved, milles viha lu-
gub ja kostab tume pime määr:

- Ela ja sure! Miks piinad sa mind oma alatise kaebu-
sega? Vaata! Kui palju aastad põlevad minnes pühad tulead,
minu rüpes tähtsavad uued olevused, keeb elu paisuvad lained,
müürid mütavad. Kuul siru, oma tühja hingega liigud mu sil-
me ees, õnnetu vürastus, mulitu koht!

Täeva laotusse ilmuvad tähed, säteandavad ja vilguvad,
müstades vihas maa ja kurnatud kuu päale vaadates, ujus-
tes välja linnutele. Nad vaatavad valgult, kurjalt.

Kuul kuu, kahvatu, väsinud, liigub eelisi maa järele ja
tasane, vaevalt kuulduv sosin tuleb ta huultelt:

- Ei elada, ei surra!...

Tõlkinud Uulu

A Baudelaire

Kaks poeemi proosas

Kunstniku usustumine

Kui sügavalt, vahel valuni, liigutavad hinge sügisesel õh-
tuol! On ju imelikud tunded, millele määratlematus nende jõe-
du ei eranda. Kuul ei ole teravamalt noa otsa, kui lõpmattuse tund
mine.

Mõlline nauding süveneda pilguga taeva ja mere mõõt-
mattusse! Üksinolus, vaikus, võratu lasuuri puhtus!.. vaevast näh-
tar puri vilgub horisondil... tühine ja üksik, talitab ta väga mu-
elu meele... Kuuldub laimete monotoonne meloodia... kõik ümb-
rus mõtleb minu sarnasena ja ma mõtlen, nagu tema. (Selles ühis-
tuste suuruses kaob nii ruttu mu enise „mina“); kuuld kõik see mõt-
leb meloodiate ja kujudega, ilma loogiliste piirusteta, ilma
järelduste ja kokkuvõteteta.

Kuuld kas tulevad need mõtted minust, või voolavad
asjade loodusest, - nad lähivad varsti liig pürguli. Naudin-
gute intensiivsus kutsub rahutuse ja kannatuse välja. Mu liiga
pürgel olevad närvid töötavad harva ja haiglaselt.

Ja nüüd rõhub mind taeva sügavus, ta lähipaisutus
äratab mind. Tundetu meri, liikumatu maastik pahandavad
mu hinge... O, kas tõesti on võimaline igavesti kannatada, ehk ig-
vesti ilu põlata. Jätta mind rahule, o loodus, halastamatu rõõm,
ikka võrdurikas võistleja! Küllalt sul hukata mu soov ja mu v.

kust! Iha tundma õppimine - see on kahevõitlus, mille juures kunst-
nik kolidalt kaigatab, oma kaotust tundes.

Pool itero juuste eest.

Olase mind kaua, kaua hingata su juuste lõhna ja
peita oma nägu nusse, nagu inimene, püüatud jänust, peidab ta
hallixa vette, lase mind nend kättega katsuda, nagu lõhnarät
kangast, et äratada nendega ühes mälistuste hulka.

Kui sa võiksid teada kõike, mis ma näen ja tunnen, kõi-
ke, mis ma kuulen su juustis! Mu hing kureleb aroomide tü-
vil, nagu paljude hing kureleb muusika tüvil.

Su juuksed kutsuvad välja imelikud unistused; mul
paistuvad siis mastid ja puujed, ääretu lased mured, mil
tundel mind imelike maski kannavad; seal on kaugus sü-
gavam ja sinisem, seal on hõhk täis sõjale, lehtide ja inime-
se raha aroomi.

Su juuste Okeanis itnub mulle sadam, kõlav kaurist
laulest; seal tungivad inimesed kõrgist rahvust, seal lõhna-
vad laevad oma punte ja kuraliste vormega kõrvetava tae-
va ääretumol lainel.

Põlitades su juuksed, kandun diivanil, kus lilli ja hõh-
ku värskendavad rüütu meega, sadama saevaltnähtavast
värvendusest hallitid imelikus kajutis, möödasuadist armus-
tundude juure.

Su juuste põlitavais launis hingam oopiumi ja maies-
te aroomiga segat tubaka lõhna; nend lokkide läbipaist-
matta öös itnub mulle troopika lamuri ääretu hülgus,
selle juuste Okeani pihmit kaldast jooksa tõva, mus-
kusi ja kookus oli aroomist.

Leba mul himuralt saruda suud su raskele mustile
plettele. Mul nästeb, et joobua mälestusist, kui punnen huul-
tega neid pärdurad, allahetmatuol juuksid.

Kogut, "Les Petits Poèmes en prose" H. J. Hansen.

K. Kesa

Ema ja lilled

Enale

See tupp oli ema viinud lilled
et rõõmustaks ma õhtul saunast tülles,
es loides laual värsked, hellad lõhned.

Kuis armastab küll ema lilled lütsand!
Mis kõnusega murras õhtul vaasi
ta vahtra oksa, varsakappi roosand.

Neid näitab isale ta kustusel õhtul,
kui kirkind suriöö ju valge, jahe,
ning naeratlevad ööle, kustusel ehel.

Ah, kurdas ema hell on suured ikka!

LILLED

Oh pimedana langenud sügisöhtu
ja ema süütand laual lambi,
sest kustunud oli öhtus kõrgus eha
ja vämsalt laimutanud aknaid öö.

Oh murdunud ema mõne värsket kõi
veel helisest georgiunist vämsist,
nii helilaist oo mustis laimatusis,
ja pargitanud väike vaasi.

Kui väikesed, kurvad paistvad aknal lilled!
Neist värske igatsus kui hooaks:
kuis tahaks müüda tunda külma õrdest,
kaud ülevat metsast näha.

Kuis on nii värske sügis tunne
neid kõi sügisesi nähes.!

Th. Toegub

futureseed

Tiivad

Tõbruk hordis hane ja nuttis. Tuli peretütar, küsis:

- Missa, loll, röögas?

Tõbruk ütles:

- Miks mul tiibu pole? Ma tahan, et mul tiivad kasvaksid.

Peretütar vastas:

- Vaat, loll, - kellelgi pole tiibu, mis sina nendega teed?

Tõbruk vastas:

- Ma lendaksin alla taeva all ja laulaksin kõrgest kōhast laule.

Peretütar ütles:

- Loll, millised tiivad sul kasvavad, kui sul moonakas on.

Vaat, minul muidegi kasvavad.

Ta valas end kaera veele ja seisab punnal paise kōes, et tiivad paremini kasvaksid.

Kaupmehe tütar läks mööda ja küsis:

- Missa, neie, seisad?

Peretütar rõõgib:

- Tiibu kasvatan, lennata tahan.

Kaupmehe tütar naeris ja ütles:

- Mõnikesle veel tütu tarvis - pole jõukohane koorem.
Ta tuli linnas, ostis õli, määris selja kokku ja länkaeda
tütu kasvatama.

Presti läks mööda, küsis:

- Mis sa, kallike, teed?

Kaupmehe tütar ütles:

- Tütu kasvatam, presti.

Presti punastas, vihastas, - See, ütles ta, pole kaupmehe, vaid
mõisniku asi.

Ta tuli koju, valas enda pümagale üle, länkaeda tütu kasva-
tama.

Keszi tütar läks mööda, nägi presti punnal, saatis oma
teenrid küsima, mistarvis ta seisab.

Teenrid länksid, küsisid, tulid tagasi ja räägivad:

- Pümagale enda üle valanud, kasvatab tütu, tahab
kõrgelt lennata.

Keszi tütar naeratas, ütles:

- Rumal, - asjata pünab ennast, - lihtsal prestil ei või
tüvad kasvada.

Keszi tütar tuli koju, valas end lõhnaõlile üle, länka-
eda, seisab, kasvatab tütu.

Läks mõni aeg mööda, - kõik tüdrukud länksid saal
maal üksteise järel oma aedadesse, seidavad punnal, kas-
vatavad tütu.

Sellest sai Tüva-ema teada, lendas sinna, vaatas, näeb,
et need palju ja räägivad:

- Annan teile kõrgelt tüvad, siis hakkate kõik len-
dama, - aga kes siis kodus istub, putru keedab, lapsi toidab?
Parem annan tüvad sellele, kes need kõrgelt enne tahtis.

Nii kasvavadgi tüvad üksi moonamehe tütrele.

Tema hakkas taeva all lendama ja laule laulma.

Pargad

Varja ronis kase otsa, kiskus kuu katki.

Ena õmbles kuu päale pargad ja ütles Vargale:

— Vallatumad kärrad alati paigalega.

Õhtul tuli onu. Ta kandis protle.

Varja vaatas ja ütles:

— Ena ae, ena! Onu on meil ka vallata: tal on paigad silmas.

Kelm poiss ja Vagane poiss

Elas kunagi Kelm poiss.

Tal oli naks tädi: tark tädi ja häa tädi.

Kui Kelm poiss midagi arm ei saa, siis jookseb ta targa tädi juure — see silitab; Kui Kelm poiss vallatab, siis jookseb ta häa tädi juure — see kastab.

Kord istus Kelm poiss targa tädiaga. Vagane poiss läks keist mööda

Tark tädi ütles Kelmle poisile:

— Jookse ruttu, hammasta Vagane poisri jalast.

Kelm poiss roomustas. Ta jooksis. Kord ta oli arg. Jooksis Vagane poisri, — ei julge hammustada.

Kelm poiss kiürutas, hammustas ennast jalast ja jooksis häa tädi juure, ise kidenolab ja nutab:

— Häa tädi, mind hammustas halb jõmsikas — Vagane poiss.

Häa tädi nokus ja ütles:

— Tõuge see kõlvatu Vagane poiss siia.

Töödi. Häa tädi väagib:

— Ai, ai, ai! kõlvatu jõmsikas, Vagane poiss, kuid sa julged hammustada? Hääd poisid ei hammusta kunagi.

Vagane poiss hakkas nutma ja ütles:

- Ma ei haimuista kunagi.

Ja ta pandi murka, aga kelmul poisil situtati pääd.

Nii juhtub sageli.

Võti ja muukraud

Muukraud ütles oma naabrile:

- Ma jalutan alasti, aga sina lamad. Kus mina ära olen olnud, aga sina kodus. Mis üle sa mõtled?

Vana võti ütles pahuralt:

- On üks, tammine, tugev. Ma kipsin ta kinni ja kieran lahti, tuleb aeg.

- Vaat sulle, - ütles muukraud. - Kas vähe ukse itmas on!

- Mul pole teisi ukse tarvis, ütles võti, - ma ei mõista neid arada.

- Ei mõista? Aga mina arvan iga ukse.

Ja ta mõtles: see võti on vist rumal, kui ta ainult ühele uksele kõlbab. Aga võti ütles talle:

- Sina oled vana muukraud, aga mina - uus ja õige v3.
ti.

Kuid muukraud ei mõistnud teda. Ta ei teadnud, mis on uusus ja õigus ja arvas, et võti vanaduse pärast arust ära on läinud.

Kaks küünalt, üks küünal, kolm küünalt.

Põles kaks valget küünalt ja veel palju lampe seina ääres. Inimene luges hõltsit, aga terved vaikisid ja kuulasid.

Tuled värisesid. Kuulad ka kuulasid, - neile meeldis, kuid need põrutas, - see pärast tuled värisesidki.

Inimene lõpetas. Puhuti küünlad ära. Mõndi ära.

Üks kõik.

Põles üks hall küünal. Istus õmblija ja õmbles.

Laps magas ja kõhis unes. Seina äärest puhus. Küünal nut-
tis valgust, raskest pisarast. Pisarad voolasid ja jättasid. Kaks-
kas koostma. Õmblija, punaste silmiga, õmbles rööpa. Puhus küünala.
Õmbles.

Üks kõik.

Põles kolm kollast küünalt. Irime lamas kastis, - kol-
lane ja külm. Teine luges raamatust. Naine nuttis. Küünalad röö-
metasid hirmu ja kahju pärast. Tuli hulk. Lauldi, surtsutati. Kast
viidi ära. Puhuti küünalad. Mündi ära.

Üks kõik..

Tulevik

Tegi ei tea, mis tuleb.

Kuid on koht, kus paistab läbi lamurne sooride kangas. See
on koht, kus puhaavad sündimatus. Sääal on rõõmus, rahulik värs-
ke. Ei ole muret, ja hõhu asemel on laiali kallat puhta rõõmu at-
mosfäär, milles kerge hingata sündimatus.

Ja keegi ei lähe sõjalt maalt enne, kui ei taha.

Sääal oli neli hinge, kes ühel ja samal viisil tahtsid sündi
mere maale.

Ja lamurdes ihalduste uolus itmusid nende mere neli stühiat.
Ja üks tulevasist ütles:

- Ma armastan maad, pehmet, soojat, kõva.

Ja teine:

- Ma armastan vett, igavesti laugvat, jahedat, läbipaistvat.

Ja kolmas:

- Ma armastan tuld, rõõmust, hiledat, puhastavat.

Ja neljas:

- Ma armastan hõhku, tungvat laarusse ja kõrgusse, kergit elu

Lõhku.

Ja nii sündiski:

Esimene hakkas söökaevajaks, - ja töö ajal langes schakht
sisse ja mattis ta.

Ja teine valas pisaraid, nagu vett, ja, uppuski viimaks.

Ja kolmas jões loomavas majas.

Ja neljas poodi üles.

Süütuks, pulbitas, stükkiad... soorijate mõistmatius.

O, rõõmus olematuse asupaik, miks viib sust Tahtmine
välja.

Täispukunud konna.

See pole äge, et ta pingul-olemust lõhki läks ja kärvas,
- ta kärvas väike, kurva tolmu kübeme pärast. Ja mingisugust
härja polnud siin, - härjal pole soov midagi teha, - varel konna
jõudis enese mõistatusega nikaugale, et end täispukuda.

Ja ta puhus pihkavööda: ühel päeval puhub versoki, tei-
ne päev veerandi, ja siis puhub päeva, tede. Ja iaks puhus, pu-
hus, puhus, ja läks, viimaks, nii suureks, et kugi hiiglane polks
suutnud ümbert kinni võtta. Ja kõik kütsid teda väga. Kui ta
krooksus, siis värisid kõrge vahvamaal kurel sooned.

Tema tarvitas seda muidugi oma kasuks ja nõudis, et
teda kuulataks.

Äga kui ta endale nii täis puhus, jäi nahk lüü ähkuraks,
aga soolixad situks. Kuennis ta siledal pargal istus ehk kargles, pol-
nud midagi. Äga kui ta korol kargas, oli tül väike, kurv tol-
mu kübe. Konna ei vaata, kuhu kargab, mõtleb, et ta tähtis
on. Äga väike, kurv tolmu kübe toikargi tal kõhu päält na-
ha katki. Kohe hakkas konnast hing sisseedes välja tule-
ma. Rõõu piir ~~konna~~ nas oli kuulda, s-s-s-s-i-i, - konna hing
läheb välja. Kui hing välja läks, ei võinud konna enam ela-

da ja kärvas, ja kõik nägid, et ta väike oli.
Vaad, kuidas asi tõesti oli. Aga hõrga pole millegiks
tarvis.

Aga, võib olla, jutustas ta teisest konnast.

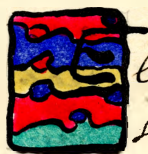
Kogus, Oazone u emame

A. Juhanson.

V. K. Järvelin

Juttu ihast nuorestmehestä

Pöytäkirja N. V. Koroltskile

Las kuningas elävaline noormies. Loodus oli teda ite, suure mulespidamises võime ja uudishimulise mõist-
tusega varustatud. Ja kõik armastasid teda.

Alati armastatakse ju seda, mis hülgab.

Võlutud ta ilusate silmade mängust, kui ta elavas-
ti sellest eäaxis, mis teda huvitas, ennustasid paljud talle kuul-
sust.

- Tõst saab kuulus õpetlane. Ta rajab uued teod teaduses.

- Ei, - vastasid teised, - tõst saab kirjanik, kes ta-
harvad nimetused annab ja asjule ja isikute!

- Kõikmata üks: poisist saab asi, ta tub karjuri-
mõttesid kolmandad.

Naad ei ütelnud seda kõvasti ja mõttesid vaid enda-
misi, sest nägid poisis tundmuste puudust.

- Noorherral on suur mõistus, kuid väike süda, - su-
sistod naad üksteisele. Ja tõesti: tal oli palju kalduvust uurimi-
seks, kuid ta ei tundnud hõre ite, mille ta noppis, et ta elust õppi-
da; ta ei tundnud halastust metsa noorte kasvude vastu, mola ta
raius, ta oksed ja lühted tundmaõppimise otstarbel.

Vanemad küsidid vahel eneselt, mis ootaks nende poega,
kui ta sama häa oleks kui tark?

- Siis armastaks ta meid enam, - ütles ema, kurva hää-

lega, oma küsimuse peale otse vastamata. - Kaasa kistuna oma uudishimust ei pane ta meid peaaegu tähelegi.

- Ja, kuidas see talle emale parem oleks? - vastas isa. - Palav süda on paljud hukamud. Kas pole tal emal parem, et ta ainult task on?

Kuigi nõid --- kas ta heita sõi kuri oli, - nagu teada, on nõidu häid ja kurje, - vastamise selle küsimuse peale jätan lugija emale hooliks, peale selle jutu läbilugemist. Ja nii siis, kuigi nõid kuulas kord vanemate kõnet ja ütles emale:

- Teen tundeliselt nooremehe südame. Las ta (süda) saab võimaluse laialt avaneda elu rõõmude ja murede tundmiseks. Mis inimene see on, kes ei saa palavasti armastada ega pühnikult kannatada.

Viimane kujutus äritas nõida nii, et ta põlastavalt käisi plaksutas.

Kaol, ühel öhtal, oli noormees metsas ja mõttes metskesalile noppides:

- Hõrklised on tal valged, kengad kollane. Miks nii muu vahe?

Nõid läks tasa ta juure. Poiss ehmatas, kuuldes kõrgeid samme ja tõstis päa. Ta ei sisits haruldaselt ilus naine, kurbkauratus hellis naojoonis. Ta oli nii ilus, et noormees ei tundnud hirmu, ehk küll hämarus juba tihenes, mässides halli loovina maad emasse. Ta küsis:

- Kes sa oled?

- Mida olen ma pole, - vastas nõid ja ta hele hääl kõlas oma tugeva võimu äratundmisest. - Inimene, kes oskab mind leida, ei kaota lootust isegi suure mure minutitel. Lihtratale rõõmu suurendan palju, palju kordi. Ma viin inimese tühimel surma. Tulebajate suhu panen armastuse hämmude sõnad. Ma käed kroonivad kanglase pääd kibuvika kroon-

nõrga.

- See pime kõne pole mulle hästi arusaadav, lüüsi.
oma tuud. Ja segasid mu mõtteid.

Haleolus lüügasid nõia silmis.

- Jätta oma mõtlemised! - hüüdis ta. - Kuuled, millest
kõlavast lugusid laskutab õõpik! -

- Ma õpin kõrt. See on palju kasulikum kui joubuola
õõpiku lugudest.

Üle nõia näo libises saatulik naeratus.

- O, kaugeltek mitte! - ütles ta. - Kas häälte harmooniat
ei saa õppi? Kuula...

Ja kui noormees, nõia kavalalast sõnust uskuma pan-
dud, terveni kuulamisele andus, tumenesid ta silmad, kus ala-
ti undistama tuli jõles.

Alles esimest korral tundis ta, kui kõvasti ta rüüda pime-
sus ja kogu ta olemus oli täis soovi kaisutada kõike ela-
vat.

Ta vaatas pimenemasse, harvade vilkuvate tähtedega
taevasse, varkivate, nagu mõtteid süvenenud tumeolaste pui-
le, jinn libiti vahelt vaevalt vilkuvale, nõrgale surevale va-
barna-violeti taevakaare veripunale, - ja ta silmad olid täis
vaimustuse pidarard.

Ta tõstis paluvalt käed ja sosistas:

- Jumal, kui tore on su, tm!

Sest ajast sai noormees tundmatuks. Elu pole alati aed.
Motte üksi kõisi ja sügised puid ta ei näinud...

Läksid päevad, kuud, aastad.

Ta pani inimesi ja nende elu tähele. See oli täis kannu-
tusi. Vaesed põdesid ja vaevlesid puuduse pihte vahel; rikkus
ei annud õnne täissõnnud rikkaste. Ja peaaegu kõik olid olu-
puenust kleepva võrgu kammitsas. Maa paal valitses Alatus.
Inimese mõistus oli alandatud ja terveni selle kallal ametus, mis

nende kooluste huride ringist kaugemale ei ulatanud-tüh-
jaole juttudega ja igapäevaste asjadega. Inimeste sihtmad
ei tõusnud taeva poole. Rahvale oli Jumala otsimine voo-
ras.

-Inimestel pole uhkust, - mõttis noormees, - neil pole arusa-
mist oma isixast. Prometheusest kunagi inimese hinge ^{stetsetud}
jumalik tuli põleb vaevalt. Igapäevased ja alatud on in-
meste hinged.

Nü rääkis enesle noormees ja ta süda kiskus harja-
selt kokku ja valutas.

Ta loomulik mõistus, rixas kaastundmusest nägi kõi-
ki suure, kurulise inimese kannatuste ahela kõverusi. Hirm
ilmas valitseva kurjuse hulga es valolas ta olevust, ja endine
julgus vahitus tes uskumattangaga oma jõuse.

Ta jäi araks. Ja ta pää ei seisnud enam nii uhkelt
ja õrgelt, kui varem.

Endine külm teravus vahitus varuva tagasihoidlikkuse-
ga, sest ta kartis nüüd alati, et kurdagi mitte kellelegi mõt-
lemata sõnaga hingelist haava liida.

Äeg läks.

Noormees jäi kõhnaks ja kahvatuks. Kaastundmus politas
salaja ta keha. Püüav mure hukkasaavate üle võttis taltune.
Vaevalt kumab punane koht, kui ta roodist, palava päraga,
milles keerlesid roosised mõtted inimese õnnest, inimese vaba-
nemisest igapäevast peenusist, tõsis ja meha läks.

Siin istus ta tormist murtud puule, - maharajinud
okstega, oopikulle armsa pärna lojdale, - ja kuulas pool
kinnisi silmi kõlavaid, täis elu ja jõudu, laule.

Ja talle nägis, nagu kutsumas naad võimsalt te-
da ägedasse võitluse kurjaga armastuse nimel.

Kõik omaksed ja tuttavad inimestad väga selle
muutuse üle nooremehe hinges ja rääkised arusaama.

turs jääd raputaolis, kasteide vahel kõvasti:

- Mõtlege! kui tark ta oli... ja korraga nii rumal?

- Teda vaevab mingi täbi.

- Ta ei tee karjieri.

- Muudugi. Teda ootab puudus.

- Ja häbi?

- Võib olla varane surm?

- Ime-lik.

- Imes-ta-mi-se väärt!

Aga üks paljaspäia isand, puuvill kõrvades, keda kõik suureks õpetlasena nimetasid, pani hambad suhu ja ütles:

- Armulikud prouad ja armulikud herrad! - ta väikis natuke, silmitses kõiki vihase vaatega ja hüüdis kella järelle süs - traktandis, mis 8 jagu, iga jagu 600 lihenälge suur, ja mis igasse vöörasse kule tõlgit, millega, loolan, te, herrad, juba ammu tuttavad olite, tõendin, mulle omase teadusliku põhjendusega, et... - siin tõstis õpetlane oma kõhna, kuiva ja nõeltrava, nimetissõrme üles, nagu kuulajaid kõrge pingulisema tähelepaneku juure kutrakis... et... et-t-t... enneaegne arenemine monixord mitte päris rõõmustav nähtus pole.

Kajariid tormised küduavalohused ja hüüud, bravo! bravissimo! Ja õpetlane istus kumardades tooli äärelle, sest põdes hänoroat.

Vanemad nurisid valjusti.

- Issand, mis eest karistad sa meid! hüüdis isa, - la andsid meile ilusa poja...

- Teda ootas rahulik elu... - lidas ema juure.

- Ja kuulsus, - ütles isa, - mis oma kürtiga meidgi oleks saojendanud mere vaeva eest tema pärast.

- Unita äöde eest ta hälli juures.

- Aga nüüd, Issand võttis ta ta meist ära! Su on ju ainult mere endise poja vilts vari... nops! lootsutet roos...

aga kurdas ta varem uhkelt vaates end ümbritsevat, ilma oma
varre kõrguselt!

Nuttis ema.

Läksid aastad.

Armastus on lootuse lähe, ja vanemad uskusid, et tuleb aeg,
mil uhke ja rõõmus naeratus uuesti nende vagusa poja nure-
lõxku nagu valgustab.

Sellist usust naad suridgi, ilma oma lapse kuulmist oota-
mata.

Meenudes, läks ta isamajast, ega tulnud enam taga-
si...

Ta läks kannatuste ja võitluse ilma ja karvits ihte sel-
le kangelaste ilmagi.

Ja katkemata kannatuses oli ta tõmine - rahutu elu.
Kurd, rahva jutt räägib, et kui ta haigena oma hin-
ges sügulate ringis suri, - siis ta kahvatu, kuivanud nägu val-
gustus naeratus kiirega ... ebamaise, ülima õnne naeratus
kiirega ... Tumenevad huuled lükkusid...

Ja oma kannatusriika elu viimast minutit sosis.
tas ta:

Tööle võidab. Kurjus saab hukka. Armastus hakkab valit-
sema. Jumalaga, ilus elu päike!

A. Juhanson.

A. Perandi

Meie Luuletust

Laul kuuks

Sa tõused saal, oh ööde kuningas,
Ju taevavär on puna puistamas.
Ju kõrgel hülgab särav tähteriö.
Ju kahvatamas vaikne maikuu öö.

Sa ujud nagu puhtam pühadus,
Oh ennemuistne vägev jumalus!
Sind saatvad lootvad tähed hulgana
Kui kuningat, sest sa ju oled sa.

Sa vaataid külmalt üle linade
Kust tõuseb ülekohus kõrgle.
Se silmis särab aateline loot,
Mis kuninglik, kui hommikuine loot.

Milt kadunud aated, puhtad tundmused.
Merd püüdvad arjata vüll tuhanded...
Sest vaatan sagert sinna paludes
Kus hülgavad, kuuks, puhta lu sees.

Kodu

Kus on see maa, kus ükski ideaalid
Ja kõrged aated ümber helgivad?
Kus on see maa, kus sarab armutuli
Mis täidab armastusel imaraad!

Kus on see ilm, kus tööle julgelt sammub,
Kus vooaus seob kindlalt alusel,
Kus ainult ausus uhkelt rada ajab,
Kus naeratab kõik õnne rõhkuks!

Kus on see kuldne, paradüüsne kodu,
Kus armastus kõik rahvad ühendend,
Kus pole verd, kus rahue päike hiilgab,
Kui kõrge kaunist, puhtem diamannt.

Kas on see kodu tuleviku põues,
Või mineviku mustas varju õõs?
Ma kuulsin, kuidas sala, häälid hüüdsid:
"See kodu armab ainult mõtte rõõs."

Ära ole

Ma söber, ära ole ilmast ideaali,
Mis oleks puhas, nagu mäekristall.
Nü kaugel seisvad meist sul ideaalid,
Kui hülgav päike kaevas üleväl!

Ja nagu võimata on tõusta päikse juure,
Nü pihaadust meil lüda mõtteta,
Mis oleks armas, patuta ja valge,
Mis hülgaks selge, puhta pärlina.

Uuea ajal

Noor tähtis Eesti kule mus
Kord kõndis halja metsa sus.
Ta kuulas metsa helinaid
Ja linnade laule kenamaid.

Sis tasa, kare oksal sääl
Tal muudatus kinnisõnu hääl.
See kõlas läbi looduse
kui selge kõbe kelluke.

Kord Eesti noore varmu
Laul nästas liiga labane.
Si mueldid selle kõla tal.
Ta hüüdis häälil pikaal:

"Oh ätle, ööpikk, linnuke,
Miks on see laul nii tühine?
Si salmsed lahjad, kulunud
ja rüümid vanad, prunustad:

Si passi mustne uuel aal!
Nüüd laulvad kenast väljamaal
Modärseid vares, harakad.
Miks oleme meil talvemad?

¹Töö on avaldatud, et ma et roogu toimetuses oleas, H. a. autoriga ühel ar-
vamisel.

Uulu

Metsa Laul

Anton oli metsas sündinud ja metsas üles kasvanud. Metsa tundis ta sest saadik, kui kaugelt mäletas tagasi ulatas. Ta armastas metsa, armastas metsa laulu, seda vägevast, hõngega läbistavat laulu! Ta mõistis seda laulu, tundis teada, sai aru, kui puud hõrgades tormis valjust kaebasid; sai aru, kui nad taise kohinaga pärkest tervitasid...

Metsa keskel oli järv. Kui Anton õhtul järve ääre läks, nägi ta, kuidas näkinevad järve pinnal ringis tantsivad, nii et nende valget riided nagu udu lehvitsid. Oma ühtes küll, et see udu on, aga Anton ei uskunud teda.

Kui hämmulega oles ta nende juure läinud ja nendelega tantsinud, kuid ei julend. Ligi minna, kartes neid hirmutada.

Kord toodi Antoni isa metsast raskest haavatuna koju ja Anton oli imestanud, kui isa kolme päeva pärast puust kastas ära viidi. Isa nuttis silmad punaseks - ka sellest ei saanud Anton aru. Ta läks järve ääre, istus saial, kuuni metsa laul ta magama uimistas...

Palju aega läks mööda, siis nuttis jälle ema.

Anton läks ta juure ja vaatas hirmunud silmist talle otse.

- Laps, nuuksus ema, miks peame sät ära minema!

- Ära minema, kuhu?

Nagu karjates tuli see Antoni huultelt. - Nemad peavad ära minema, ära - oma metsast, kaugelt järvest, - see

pole võimalik.

- Ema, kes ajab meid ära?

- Herra!

- Herra! Missipärast?

- Isa on surmud. Niiud tuleb uus metsavaht tema ase-
mele ja meie peame ära minema. - Nuuksumine lammatas
ema häält.

Õhtul läks Anton jälle oma järve ääre, süda täis muret.

Kõik püüdnud nad minema... Aga ehk jätab herra need siia,
kui ta teda palub, ehk jätab. Juba homme hommiku tahtis
ta herra palvelle minna.

Hommikul tõusis ta vara üles ja läks tasa, et ema ei
kuulaks, öue. Hommik oli ilus. Mets sahnas tasa.

Kuid täna ei pannud siia Anton tähele - tal oli pal-
ju muud mõelda, kui metsa laulu kuulata.

Kas võtab herra teda kuulda; mis siis saab, kui ei!
Horm asus lapse hinge.

Mets läks harvemaks. Juba nägi Anton läbi metsa vah-
gid maju helendavat.

Võimaks jõudis ta metsast välja. Mäe kingul seisis tore
sakste maja, mis püües näes säras. Anton läks aralt maja li-
gemale ja jäi ühe aratud aana all seisma. Ta väike süda tekk-
sus kiiresti - niiud proli ta varsti ju herra es seisma. Ta tah-
tis edasi astu, kuid jäi nage nõudluse paigale. Annast kostsid
mahedad klaveri hääled ta kõrv.

Mis see oli? Anton ei olnud iialgi nii ilusad muusi-
kat kuulnud. See oli palju ilusam, kui metsa laul, ilusam, kui
näginerdude tants. Oo - see oli jumalik! Ta unustas ümbuse,
unustas ema, metsa, ta kuulis ainult muusikat.

- Poiss! Mis sa vahid siin, kui minema ei kari!

Anton ärkas unistusest. Ta es seisis tugev, vihase näoga
mees.

- Mis sa otsid siit? - korlas ta oma küsimust, viibutis

koera kantsikut käes.

-Ma... ma taktin herre palvele minna! kogele
Anton värsedes.

-Sina... herre palvele!.. ahahaa! Suh sulle ja kasi
koju, ära oma nägu enam nästa.

Plaksatades langes kantsik vastu Antoni nägu. Poi-
sike karjatas valu pärast ja pistis jooksm.

Ta ei peatand enne, kui metas; sääl langes ta kum-
mulle maha ja nuttis niikaua, kunni magama wõnus.

Kui ta ärkas, oli õhtupoolik. Ta vaatas inestamult rin-
gi, kuid kibe valu naps tulistas kõik maha.

Karjataolis kargas ta maast ja jooksis järve juure.

- Jumalaga mets! Näkineud, ma tulen!! tulen taat-
sina... Mets laula - laula...

Laksudes lörd lained tal ülepea kokku.

K. Kesa

Meenbooker 1002

ean kohe tunnistama: kirjandus, kuust ei ole sugugi nii kauge
ümbrusest, nii iseseisev, nii kõrge, kui seda ehk arvatakse. Ta võib
kiile iga isiku juures omapärased kujutised leida, kuid mi-
da kujutakse, missuguses stiilis, missuguses voolus kirjutakse, see on ik-
ka teatavas ühenduses teiste kunstnikkudega; kirjutakse samas
voolus, milles kirjutud ehk kirjutakse. Muidugi, ei saa salata, et lii-
daks uusi voolusid, uusi alasid, milledel kirjutakse, kuid need on suu-
red geniaalsed. Oleks asjata igalühel, kes kirjutab, öelda, et ta kirjutab
oma tundmuste põhjal. Muidugi kirjutab, kuid tundmused on nii pal-
ju ja mitmesugused, et igastühast kirjutada võmata. Ja millest siis
kirjutakse? - Harilikult neist, milledest juba varem kirjutud, se, et need
paistavad paremini silma. Muidugi, kordan, igaühe juures on mit oma
kujud. Need on aga suured suurvaimud, kes tõlgitsivad omapärased mõt-
teid, mis ehk enne pole kellegile silmagi paistnud. Siis aga on aken
avatud ja tuleb palju uusi uue voolu tõlgitajaid.

Nii on ka kunstiga, seda minimummõistes võtta, „Nooruses“.

Võib olla, paistab mu värdle paljudele imelik, võib olla, pa-
rangi, et see, mida ta kujutab, mis ongi tema oma tundmustest voo-
lab, ei ole mitte iseseisev, mitte täiesti omapärane. Ei saa aga salata
tõlt: Meie tööd liituvad tahtmatagi ritta üheks enamvähem üheks
jooneks, võib koondada meie tööd teatavasse gruppi.

Kuldugi - mere paari aastase kirjanduses ei ole üksainus sarnane grupp. Kaugeltgi mitte - võrre lüüda hulga aland. Teatava aja järele lõpetakse kõvale sinisest joonest ja sinis-
taks ühe joon, kus kultiveeritakse jällegi paljude autorite poolt ühist mõtet.

Mis põhjusele aga ilmuvad uued jooned, uued alad? - Lüh-
me, paljude ajajärgu mõjul, isiklikele läbielamistele mõjul, mis
sunnivad väljendama uusi mõtteid. Küllalt suurt ora itendab
aga loetav kirjandus. Tahtmatagi hakatakse kirjutama sellelaadi-
lisi töid, mis erinevad loetava kirjanduse juures, kst oleme lüü-
seisvunud alles. Kuid on et tuleb see ette ka kirjanike juures;
- kirjutakse tumele, milledle juba enam kirjutud.

Kuid pööran tagasi, "Noorus" ilmuud toode juure, milledest
tahtsin siin eriti kirjutada.

Teame nii "Noorus" ilmuud teis mõte grupp, teatavat joont,
mis võib läbi tõmmata hulga töist. Siin tahan eriti rõhutada me-
luhoolust joonest kui kõrge silmapaistvusest.

Tõuseb ehk kohe küsimus - miks, kuidas tekkis sarnane joon?
Kust tulus otsida selle põhjusi.

Peab tähendama mõnede põhjusele - ajajärgule, loetavale
kirjandusele, isiklikele läbielamistele. Kõrge tahtumaks põhju-
saks aga vist pidada epooki. Ja millele epooki kõhkkonnas on
tekkunud see tumepeenane melanhoolia? - Epookis, täis mõtmesu-
gusest hädast ja viltsust. Tuleb meile, kuidas mõjund kõi-
gi päale kaotund frondit, alaline hirm langeda sõjalaame
alla; siis majanduslikud puudused. - Kõik see mõjus raskelt.
Kui tuba külm oli, kui tuba pime oli, kui igapäev ja igalt
poolt loeti ainult häda ja viltsust, ainult kaotusi ja ohvrid
- mida pidi siis tundama, millest kirjutatama? Kas võisid siis
kõrvalda värvilised unistused täis päikest ja lilledel aroomi. Pää-
legi sai see joon alguks sügise, lõuna sügise, mis mõjub kül-
lalt rõhuvalt - nähaakse hallide, vihmast tilgurate majamu-
rakate vahelt ainult halli ja raskest vihmast tilkurat tae-

vart ja pori, mis lendab katusteni ja pritsib poriseks kollaste eervietega aknaol. Taham just öelda, et linnasigis on täitsa vastand maa siginle, kus ei tuntu vihma, sest allakse sojas rehetoas, kui vihma sajab, kus kahidavad vihmaist kollend puud. Ja kui on, kus ilm, siis nähtakse maal värvust ja kollast sära - linnas aga ei nähta tustit ma, sest se ei paista välja majade vahelt. Siis tuleb juure veel üks asjaolu - se sigis oli ootamise ajajärg - kui tulens muutus, kui tulens vahadus! Kärdi koos katusealustes, väriseles külmast ning hirmust. Tuntis arnult kurbust ja tühjust ning se oli isegi arnisaks saand. Tahtis lugeda, mis val valusamini pigis taks hõnge. Loeiti Tetmajeri ja Przybyziewskit. Vajuti kogu hõngega nendele kirjanikele Melanhoolia. [Päale selle pidid mitmed paljud läbielama, mis mõjus hõltskonna mõjul val valusamini].

Nü lervane melanhoolia, mis käib läbi paljude autorite töödaugust, mis mineva aasta ilmusid.

Esimesena, mis selles joones kirjutud, võiks ehk nimetada A. Johannsoni „Kui suuri arju tub naiskrahvas“ ja „Hiks.“ Oks arjata peatada kauevini neil esimese katust, sest nad on liig nõrgad, esinevne isegi õpetlik, - Melanhoolia on liig kultiveerimata. Nad ei jõna kumbgi mõjuda sigavamalt, sest on liig lihtsuse ja kahvatus. Nimetame neid arnult kui esimesi, ehk kui nähturisi mestest, sest oli juba varematisgi numbristes ilmund allilradilisi töid [Kustund tuli].

„Kui suuri arju tub naiskrahvas“ lertakse nooremehes surmas siidoli Vases. Võib olla!

Järgmises shurnaalis /#7/ lervane juba rea sarnasid töid mitmete autorite poolt. Väiks öelda: Seotmes „Nooruse“ nummer on Melanhoolia nummer, selle numbril epook - Melanhoolia epook. Ja kauele oks pidand joonistama hulga punasid lilli ja veretava õhtupäikse, mitte aga õpetase lõpuga. Selles numbris on lertud Melanhooliale juba täielikumad, sigavamad vormid. Räägitakse vähe kurbuse põhjustest - on arnult valu hõnges.

Nimetan kõrge päält J. Isaski luuletusi, mis on kõik pühendatud Melanhooliale [Sügisele ja Surmale]. Need on Sügise luuletused kõrge ja mõtlikule poolele, mis jõuavad juba äratada hinges tundmuse ja manada põlvi, kurdas:

'Taeva äärel näha linnul üksik kurg.'

ehk

'Nukralt seisab üksik mahajäetud nurm...

Nuttus hüüab kõrtis tuul: hääd und.'

Sing häärdub, kes polleroost käre läbi küüb kähon, on kurtunud ohvrituli kõrge altari-ja tuhugi on kantud sügistuulil ring:

'Kõik aated nagu suve hõnaad hõred
on külmal tuulil ohvriks langenad.'

Kõik on surega kadunud, on tühi hingus ja tühi väljas, kes sügis on rüüand hõred.

On pikad sügisööd ja

'Õös kuulen kurba juttu,

'Õös kuulen surma nuttu,

'Õös kuulen kaebamist.'

See on Sügis; tuntakse nagu viimast ja rahuldust, kui hakkab langema lund, südist lund.

Lesime veel kaks luuletust x- poolt (õnnejärel ja, sa mäleta!), kes tunneb ka mingisugust kurbust ja kahjatummet lapsepõlvest /,sa mäleta'/ ja teeks igatset koduma ja õnnejärel jõule. Ei tea, kus siis x- on? Mitte vist Kordula viisi Kroonlinna.

Shurnaali lõpmorasse on jagatud kaks pikemat tööd A. Johannsoni poolt, mis on samuti pühendatud Melanhooliale ja Kadurukle. Esimeseks neist 'õnne Lõlling' on õnne elu kurbus ja mõtgemuste eest põgenema prolamises süüdi jällegi Naine, kes oli muutunud tult eduka nooremehe. Töö on kirjutatud eht moralisti seisukohalt ja mõistab sarnase asja kui armastuse, tähta hukka. Palju selles vaates tõtt, teab autor ise. Naine, kes on muutlik, jätab nooremehe maha ja see otsib rahuldust poliitikast. Ta maja pööratakse ümber, kust see

lütakse tühjana, kst õiech on põgenud. Nii lõpeb esimene neist
toist.

, Kaks armastajat, mis kirjutatud sama kuivas, kuid kind-
las, taotud stiilis, kui, Õiech Lilling'i, on väga sarnane esimese-
ga, kst ka sellegi töö kangelaend on õnnitud. Noored, nimetatud
tahavad teha vanade tahtmise vastu. Mõlemi tööle kangelaend
langevad Moraali vs. Esimeses töös - seepärast, et noorus on en-
sind Moraali vastu - noorus, pööre, ei tohi, armastada; teistest
eksvivad kaks armastajat sellega, et Felix ei tee oma vanemate
tahtmise järel. Esimeses töös annab autor moralisti sidukohal ja
mõistab selle hukka, et noorus sõi kuldunud puu viigast. Tei-
ses töös on ta aga oma vaadid muutnud ja horab kuldunud
puu-viiga sõojate poole, ehk ta küll neolgi Surma saadab
iknagi närb olevat autori silmis Moraal liig tugev ja või-
mus selleks, et maksa kätte tema vastu eksijatele. Nii Õiech,
Felix ja Adele tunnevad õlu ja Moraali rasket rõhku. Kaks
langeb neist, kuid kolmas põgeneb, jättes maha kõik.

Nüpalju, Noorus' seitsmendast.

Järgmises, kaheksandas numbris, lüüakse val küllalt si-
mapaistval kohal Melanhoolia, kuid valgatavad juba lootu-
se sädemed, et kuid lõpeb viitus - tuleb revolutsioon, tuleb kevad.
Tärvake, palju loodeti siis revolutsioonilt!

Tööd, kus kultuuritakse val Melanhooliat selles num-
bris, on osalt kirjutatud juba nr. Seitsmenda epookis. Nii Vambo, Hoi-
mus ohver' ja Ulgorandi, Melanhoolia' on kirjutatud juba nr. sei-
smenda lüümise ajal, nõnda et nad peaks õigemini lugema nr.
seitsmenda tööle hulka.

K. Ulgorandi, Melanhoolia', mis sisaldab kolm peemi pro-
sas, on, nagu nästab juba pealkiri, kirjutatud Melanhooliale. Neis lael-
dakse hüüme talvele ja lumele, mis koostab värske hinged ja ka-
rastab haava, mis löönud Armastus. Neis tois ei piüedistata aga el-
les sugugi Naist, nagu A. Johannsoni omis, vaid ainult tuntu-
se kurbust ja muret, et õlu ja Saatus on olnud nii karmid. Lei-

taxse rahuldust, nagu, 'Erich Lillomski' võistlust.

Vambo, Hormus ohver 'kujutab' turkuvad ja nagu unes liikus-
vat neerutite salka, kes sammub koliseval, külmend tänaval. No-
remehe rinnas on nähtud punane lill, Melanhoolia, ja ta silmad
on sama punased, kui lill ta rinnas. Korraga ilmub salgaet-
te nõdramulne ja pomise palvud hirmsale Jumalale, kes nõuab
sarnast ohvrit. Need noored naised on kõik ohverdud surmale,
ohverdud hirmsale Jumalale, on määratud kadumisele. Kuid
mis on hirmsam kui kadumus?

K.-kõ'i, 'Vasitud rändaja' on ka kadunud, väsinud nime-
ie, kes ei jõua enam panna vastu õhule ja kes karjub tormi, et
ta midagi pöiale oma mõtete, kõrgete mõtete, ei tunne. Kuid
keegi ei tunne teda ega ta mõtteid /mis võib olla hirmsam, kui
et keegi ei tunne./ ja ta hüppab, kogu jõudu kogu võttes, lai-
nusse /hansaluse/.

Võiks ehk veel täheledada tõlgetele, mis ilmunud selles numb-
ris ja mis on loetava kirjanduse tunnistusteks. Kuid jätan need
sagord kõvale, sest on täheledud juba loetavast. Olgu ainult öeldud,
et need selle tunnistusteks on, mis töö alguses mainitud.

Nümmes kaheksandalaga kahvatas Melanhoolia, mis ajas
nähtud, punasend ääri. Tuleb kevad ühes naistevõtte revolutsiooni
õhinatega. Kõrgene ja talvine Melanhoolia kaob ja minnak-
se untele raskadele, raskadele täis päevast ja varasemal ka
raskelole.

A. Juhanson ja A. Kesa

,Noorus' # 9.

Ei oleks võinud oodatagi, et suure joonul nõnda palju on edenedud, et on sadavõrd oskust mere noorlül, mis paistab väl ja viimast kaustikust. Mõjuv, küllalt tähtis, on ka norralikkus, puhtus ja markeerikkus, mis putud silmas tööde ümberkorjatanud. Peab tunnistanud ainult üht - joonistused jätkavad veel palju soorida.

Kaustik sisaldab algupäraseid ja tõlkeid palju autori te poolt. Nii loame töid: K. Ulgorandi, A. Juhanson, L. Kompuse, Vambo, X-, J. K. ja teiste poolt.

K. Ulgorand on teinud palju uusi saavutusi, on palju rohkem võinud, kui eelmistes numbrites. Lugege näituseks, Kevade päikest - kuid tundub see, sätendav kevadine päike, mis on juba sulama pannud lume pinnalt; näeme sätendavat lumivalja, kus nii mõnus lamada.

Kaks luuletust, Rehtede riigis' ja 'Õhtu', tulistavad oma väliste vormi kui ka aine poolt õige loogiliselt 9. süstemi muu; kuid see ei takista veel ürd küllalt hästi mõjumast. Ja tõesti, kui rääkida luuletustest, siis on just need kaks kõige paremad, mis seni, 'Noorus' ilmunud. Need Ulgorandi esimesed katsed, paistada sõnu ja mõtteid rühmi ja rümi alla, on hästi õnnestunud. Ainult J. Saarki luuletused /'Noorus' # 7, 8/ võiks nende kahega võrrelda, kus on rümi ja rühmi küll palju puhtamad. Õhk siin küll rümmid nõnda puhtad pole, sest on ju tegemine vähikuga sel alal, kuid luuletus ei kannata selle all sugugi.

Päale mainitud ilukirjanduslike tööde loame veel sama

autori poolt pikema teaduseksu töö, Uuralist Baltimereni' alguse. Töö on kirjutatud armetel, mis nimetud töö algul. See samm, kirjutada na midagi teaduseksku, on küllalt terav, sest selles numbris on oleme leidnud pea ainult raskendadesi katseid. Töö on küllalt mitmekülgne ja on jäätud soomesugu rahvaste tulenut Uuralist, ühes külaliste tähendustega.

On veel tõlge K. Ulgorandi poolt - Ch. Baudelaire, 'Võttes'.

Kohe, 'Sine lugedes, võib juba ült A. Juhansonit kiituseks öelda - ta on kirjutanud. See aga on küllalt tähtis, kas inimene midagi teeb või ei (Peab muidugi arvesse võtma Leo Tolstoi arvamus, et mitte midagi ei teha parem on kui mitte midagi teha). Meie oleme alles noored ja meile on iga töö tähtis. Seda arja aga paljud meist ei tunne ja nõnda peame neile tänuks öelda, kes midagi teevad. Kas Juhansonit kiituseks veel midagi öelda on, näeme.

Juhansonit poolt leame paar algupära ja tõlget.

Töö, 'Valguse pool' võib kohe öelda - see on tehtud. Ma ei taha sellega sugugi veel öelda, et tal elu puudus, vaid nimelt, et selle töö juures on töötud. Paneme tähele kohe Juhansonile omast stiili, mis on raskest ja kõva. Kohe paratab aga, et ta ise ka oma tööd hindab - nimelt, ta parandab (või teatava ulkuse tundega) iga väiksema vea, mis imavkirjutajal tehtud (seda teeb ta teise tunde). Mulle näib, et see küllalt kohane pole iga väiksema vea ja eksituse pärast shurnud teise tunde määrada. Jätan nimetatamata, et töös on teatav, Nõia-
muse' toon, sest tahtmatagi on meie töös kirjanike järele-
misi. Kes ei aima Tuglert ehk Lutsu, see armab tingimata Reinvaldi ehk Grünfeldi, mis veel parem on. Väimast armamist ei janda aga sagidasti tähele. Murde on, 'Valguse pool' vähe kahvatu pool allegoria.

"Heleherlel." Kahju, et noor inimene nõnda kurb peab olema. See on aga paratamata - kõik, kes kirjutavad, on kurvad. Palju ühist sel tööle leame, 'Pidarite' lõpuga (ehk küll A. H. selle kohta nii teravasti tähendab). Valu on seda suurem, valu on seda rohkem, mida puuetundeid on, kõnnem inimene on. Kuid et anda edasi kur-

best, seks peab olema küllalt oskust. Anda iveri suurend teadest, peab olema suur mõtet. Samaste fantade ettelugemistega aga, nagu, 'Ulehel', ei saa mingisugust muljet eeri anda.

Kaks tõlgit. Neude kohta, kui tõlgit, oleks vähe tähenda. Oks muidugi tähtis, kui hoolikalt on tõlge tehtud. Mis punit tõrde valikusse, siis võib öida juba, Valguse pooli' järele otsustada. Olgu kürtud: Kas siis luule, kunst, tõesti karkimise järele tuleb? Ta ei või ju sellest tehtud olla, millest peab, vaid millest teletakse, tundmuste põhjal (Armastuse laulkuus). See ehk oleks enam-ene kunst.

Küllalt tähtis koht on ka L. Kompusel, kelle poolt brame kolm tõrd, milledest ehk kõige parem on, 'Kivad', kus isäris silmatorkav on noore surma algupärane, pörgulik tüüp, kes istus raamatul ja otis paradoksaalset lausut; ka noorus on juba pool surma. On ka muudetud väljapildada lõpp, mis kirjutas sagidarti midema kahvatus (nii isegi kirjanduse juures). — Poeg põgenes linnast külast rahu otsima, kuid õnes tuli ema alataas vartu ja poeg kuulis teola nimetatavat jumalate nimeid. Peab, ema lüaldamata tähendama —, Kivad on mõtetlik tõrd ja ta pata tennus on Kompusel omane algupäraneus. Ka, 'Reletave' on küllalt väartuslik tõrd. — On kirjutud pastavas, igali kules.

Vardi vähem on õnnestand, 'Mu Kalv.' Tõrd on õrge lühike ja on vaid mõne kriipsuga tähtis kujutada mingisugust ideali, Kalv, kes on suur egoist, kes ei hooli millestgi, sest ta on uhke enese üle pata. Tüüp jääb ka liig tiimeda, edureks. Õrge meelik on lõpp — egoismi tipp. — Kalv, kes vägev, ei hooli väiksest rahvast ja lähed ära, kus tal parem. Liig alatu Kalv!

Nimetamise väart on ka, 'Õnnelik õnnetu', kelle autor Vambo, kes pole veel uppuud eluproosa merre. Ta suudab veel kirjutada millegist muust, kui mustist igapäisist sündmust. Kõrge heli juures peab tähendama üht — Vambo peaks palju rohkem võima. Oks pidand palju rohkem kirjutama pika surejook.

sul, kui ühe töö.

Sama peab ütlema ka T.K'st.

Hõrselavõitu on —, Mälestused jõulu ajalt', mille note si-
gelt ja kahvatult ederi antud.

Päale mainitud autorite tööde on veel rida katseteis-
te autorite poolt. Paljud erinevad erimust korda, Moorus' ja
rende tööd jätkavad ulpoolet nimetatud autorite omist taha.

'Slumeri' on liig kulund aine kordamine ega paku midagi uut.

Imelik, arusaamatu on, 'õine tund'. Kuidas peab keda mõist-
ma: „ja ma ei kaeda teid, siigavad soolaukas, noriseva viitaraega,
ma tunnen teid, sest saäl on kodu.“ Täheleb, kodu, mida nii armu-
na, deaalsena kujutakse, on kusagi soolaukas. — Oke pöörd pöö-
rtar. Siiski leuame midagi sellest tööst, millel teatar väärtus.

'Teel' on lades, iirgi liig ladeslugida oma selgete riimi-
de tõttu ja sellest tuleb ta külmus, võlumatuse; ta ei jõua tuma
este tundmuri.

Mis selles kaustikus puudab, need on arvustused. Ei arust-
gi kriitikat. Olex küllalt soovi tatar, et tulevastes mumbites
leoluks ka kriitikalised kated.

P.S. Peab tähelepanu lõpüks, et küllalt tähtsist osa eten-
dab arvustuse juures moodupuu, millega on mõeldud, misuguse
nõudega on asunud teatarat tööd lugema. Nõuda ei või sellest
arvustusest järeldada, et kui need tööd, mis on siin lüües küllalt
tähelepanu, olex seda olund ka siis, kui need olex lüües, Noor-Eestl
ehk, Suvust.

Autonid.

